

Dos grans dramaturgs davant una dramaturga frustrada, Mercè Rodoreda

Dos grans dramaturgs, Ricard Salvat i Manuel Molins, han reunit els seus talents per posar en escena la veu poètica de Mercè Rodoreda. 'Un dia, Mirall trencat' es representa al Teatre Borràs de Barcelona.

Qui dels dos té la primera idea?

—RICARD SALVAT: La vaig tenir jo i de fa molt de temps. Per crear un repertori de teatre català sempre he pensat que en el moment que no trobéssim l'obra adient, seria bo d'adaptar una novel·la important. Els primers en qui vaig pensar van ser Llorenç Villalonga —en concret, *Mort de dama*—, Xavier Benguerel i Mercè Rodoreda. Hi vaig pensar en llegir *La plaça del Diamant*. Amb les seves obres posteriors vaig dubtar, però en arribar *Mirall trencat*, vaig veure-ho clar. I vaig parlar-ne amb Manuel Molins, que considero el millor dramaturg en llengua catalana.

—MANUEL MOLINS: Aquest projecte em ve el 2007. Em va dir si m'agradava Mercè Rodoreda, vam parlar de quines obres ens interessaven més i vam coincidir en *Mirall trencat* que, d'una altra banda, és un repte, portar-la a escena. Jo ja estava en contacte amb Salvat per diversos muntatges. Un era d'una obra meua, *La màquina del doctor Wittgenstein*, i vaig demanar-li que de moment ho deixara perquè calia centrar-nos en un projecte tan important com ha estat el de la Rodoreda. Tinc una gran admiració per Ricard i em sembla que és molt injusta la marginació institucional

Ricard Salvat i Manuel Molins són els màxims responsables de l'obra *Un dia, Mirall trencat*, adaptació d'un text teatral i un text novel·líctic de Mercè Rodoreda.

a la qual és sotmès de fa anys. He tingut força polèmiques sobre això.

—R. SALVAT: Quan jo era empresari, del 60 al 85, vaig perdre molts diners i vaig decidir de no perdre'n més. Durant anys vaig esperar que el nou govern

m'ajudés. No va ser així i ja no he pogut fer muntatges cars.

—M. MOLINS: La cultura catalana és molt cainística, tant a Barcelona com a València. Es mou molt per grupets, i això és terrible.

—Per quina raó combineu una peça teatral, en concret, *Un dia*, amb una novel·la, *Mirall trencat*?

—R. SALVAT: Crec que va ser automàtic.

—M. MOLINS: Planteja el cicle del mirall. *Un dia* és l'origen de la novel·la. I era un repte molt més gran. Per una banda, hem agafat elements de l'estructura d'*Un dia*, per arribar a la grandesa literària de *Mirall trencat*. *Un dia* ens ofereix una visió del temps fragmentada, aleatòria, una visió molt actual. Per això el títol de l'espectacle és *Un dia, Mirall trencat*, amb coma. És un doble joc. La casa, el mirall, la casa d'aquella Barcelona anterior a la guerra civil que, com el mirall, es trenca, per una guerra, per una decadència que no sé si encara patim.

—Va costar gaire, de trobar teatre?

—R. SALVAT: Després d'haver trobat les portes tancades als teatres públics, del Teatre Nacional al Grec, vàrem aconseguir el de la Biblioteca de Catalunya, però, finalment, l'empresa Balañà ens va oferir el Borràs, i a la Biblioteca de Catalunya hi hem muntat *La sutura*, una obra de Marina Steinmo interpretada per Sílvia Sabaté i dirigida per Teresa Devant, obra produïda per nosaltres, l'Associació d'Investigació i Experimentació Teatral. Més endavant, farem l'obra de Manuel Molins.

—Senyor Salvat, vàreu conèixer personalment Mercè Rodoreda?

—R. SALVAT: La vaig conèixer com coneixia tothom. També vaig conèixer Armand Obiols, una persona importantíssima, com se sap, en la vida i la carrera de l'escriptora, molt exigent, i autodestructiu. Durant 27 anys va ser president del Consell Mundial de la Pau i des del 62 fins a la caiguda del mur n'era el representant a Catalunya i a Ginebra, on vaig anar amb motiu d'aquest càrrec i el vaig conèixer. Crec que ella no hi era. El primer contacte amb ella va ser en atorgar-li el premi de la Lletra d'Or, per absoluta unanimitat, entre els qui formàvem el jurat. Llavors vaig tenir ocasió de xerrar-hi i fer-hi un apart. Em va agrair molt l'emprenyada que vaig agafar en descobrir que quan el 1959 jo havia guanyat el Joanot Martorell ella havia quedat cinquena o sisena. Cadascú coneix els seus límits. Jo era una promesa, en novel·la i teatre, però ella ja havia publicat diversos llibres des d'abans de

la guerra. Un dia, en una reunió en la qual es parlava de distingir un autor, vaig parlar de Pla i Rodoreda. Van dir que Pla no podia ser per raons ideològiques i Rodoreda tampoc perquè havia publicat poc. Jo li havia llegit les primeres novel·les i no les trobava tan dolentes com ella pensava. *Aloma* em semblava una obra magnífica. Ella ho va saber, perquè som en un món de xafarders, i també em va agrair aquesta intervenció.

—Mercè Rodoreda tenia autèntica vocació teatral?

—R. SALVAT: Penso que sí. La rebuda del públic a l'estrena de *L'hostal de*

Manuel Molins:
"Crec que Rodoreda hauria pogut ser una gran dramaturga"

les tres Camèlies, dirigida per Araceli Bruch, al Festival de Sitges, l'any 79, va ser d'una gelor esfereïdora. És l'estrena més freda i més bèstia que he viscut mai, i això la va entristir molt, perquè ella volia ser dona de teatre. I ho era, perquè llavors era l'únic llenguatge que li hauria permès d'arribar a un gran públic i guanyar diners, com havia comprovat Sagarra. Poc abans, el mateix any, Araceli Bruch va estrenar *La sala de les nines*, sobre contes seus. Aquí jo havia

fet un paper determinant, perquè era jurat d'uns premis de "la Caixa" i vaig votar un ajut a la producció, amb Xavier Fàbregas. Arriba un moment que si no tens una vocació com la de Manuel i la meva, et canses dels maltractaments. És una pena que no fes més obres.

—Com la jutgeu, com a autora teatral, senyor Molins?

—M. MOLINS: En la història de Rodoreda hi ha la fascinació pel teatre. Jo sempre, en aqueixes coses, compare Rodoreda amb Estellés, que també va fer algunes coses, però no tan importants com Rodoreda. En tots dos la prosa és musical. És la reconstrucció poètica de l'oralitat. En el cas de Rodoreda, hi havia la fascinació pel teatre i de petita n'havia vist molt. Però quan n'escriu no pot aplicar-hi una estètica clara i moderna, perquè no coneix el teatre europeu del moment. Ara, té una grandíssima imaginació. El gran problema del seu teatre és que no acaba d'abandonar el model barceloní de quan era petita, tot i que intenta una cosa diferent. *Un dia* té unes intuïcions extraordinàries. Trenca la narrativa tradicional, el plantejament, nus i desenllaç, però no va més enllà de l'imaginari del teatre popular. Crec que hauria pogut ser una de les grans dramaturgues del segle XX, però no s'hi va dedicar.

—Què es manté d'*Un dia* en el vostre muntatge?

—M. MOLINS: Fonamentalment, una certa estructura. La visió del temps, aleatòria, no lineal. I les escenes 3 i 4 i el nucli bàsic dels personatges, que evolucionen fins a *Mirall trencat*.

—I el text de la novel·la, la textualitat, per ser més precisos, es respecta tota o ha calgut reescriure alguna frase?

—M. MOLINS: L'obra és plena d'intertextos que ha calgut reescriure, com si es fera una obra autònoma, però allò que diuen els personatges són paraules, si no estrictament literals, paraules que conformen la mateixa frase que la frase de Rodoreda. Això és molt important. Algunes altres vegades es va només a la historieta, a la trama, però el que fa gran Rodoreda és la sensualitat del text, la seva densitat literària, humana i psicològica. Frases com "l'amor és una maledicció". Un altre aspecte és la fantasmagoria, perquè tot és ple d'espectres. I això ho hem potenciat.

—**Senyor Salvat, vàreu deixar que Manuel Molins treballés sol o vàreu treballar sempre conjuntament?**

—**R. SALVAT:** Vaig deixar tota la capacitat de decisió a ell. Li vaig dir dues o tres coses sobre personatges i escenes, però vaig voler que ell hi fos d'una certa manera, sabent que hi ha un llenguatge Rodoreda que seria el primer a respectar, i l'adaptació es pot dir que és d'ell. Ara, un cop feta, hi hem afegit algun text i hem anat fonent algunes escenes perquè tenia por que hi hagués massa moments foscos. Amb Marta Carrasco, la coreògrafa, hem fet que tota l'obra fos fluida. També m'hi han ajudat els actors. Ara, la versió és seva.

—**M. MOLINS:** Amb l'escenificació, vam anar escurçant, tot i que algun personatge va créixer.

—**El fet d'estrenar-la en un teatre privat, comercial, us ha obligat a reduir la versió?**

—**R. SALVAT:** Sí. Amb tot el que havíem tallat, va quedar massa llarga, més de tres hores, i per poder fer la doble funció del dissabte s'ha hagut de reduir més. I fer uns horaris impossibles. El dissabte, a les 16.30 i a les 20.30. La funció de nit s'ha hagut d'avançar. Hi ha nens que surten a escena al principi i a les 10 han de ser a casa.

—**M. MOLINS:** Si s'haguera fet al Teatre Nacional no hauria calgut reduir-la. On es poden fer les tres hores i escaig que es necessiten? Col·locar això en un teatre comercial és un gran risc. No s'hi permeten els horaris del teatre públic. No s'acaba d'entendre per què no es poden fer dues o tres Rodoredes

Ricard Salvat:
"Tenia vocació teatral. És una pena que no fes més obres"

al Teatre Nacional. Sembla que amb *La plaça del Diamant* ja han complert amb el centenari. Si ve Ricard Salvat amb una altra Rodoreda, "con su pan se lo coman".

—**Us hi posaré "que s'ho faci".**

—**M. MOLINS:** No, posa-hi "con su pan se lo coman".

—**Com heu reaccionat anímicament, senyor Salvat, arran d'una**

nova negativa institucional com la que heu patit amb aquesta obra?

—**R. SALVAT:** No m'agrada parlar-ne gaire. Ha estat massa dolorós i ara és un moment meravellós. Tinc un equip artístic formidable que ha treballat en unes condicions absolutament ridícules de preu, i això ha estat una injecció d'optimisme. L'ambient, com poques vegades he viscut. Només se'n va crear un de semblant amb les dues versions de *Ronda de mort a Sinera*. Hi ha textos o escenes que creen una màgia especial, una complicitat especial.

—**M. MOLINS:** Vaig ser a la primera lectura i ja es veia que la gent s'hi trobava molt a gust, amb una energia que ara en diuen molt positiva. I crec que també molta generositat. Hi va haver molt de diàleg sobre l'obra, sobre la versió.

—**Senyor Salvat, teniu tots els anys del món i sembla que us trobeu començant una carrera. D'on la traieu, aquesta empenta?**

—**R. SALVAT:** En part, perquè crec que els déus em van parir amb una energia especial, i mai no ho agrairé prou als déus o a qui sigui, com deia Espriu. Un dia em trobava a la plaça Navona de Roma, al voltant d'una taula amb una colla de gent, entre els quals hi havia Polanski, i li van preguntar com és que es mantenia jove. I va dir: "És que m'interesso per tot." Aquest polonès té raó, vaig pensar. I me l'he feta meva. Suposo que és això. Quan em poso a treballar m'és molt difícil de parar. Sóc capaç de fer set hores seguides. Si paro, em desconnecto i he de tornar a començar. Sóc així d'elemental, jo.

Lluís Bonada

Premis Octubre 2007

Premi Octubre d'assaig "Joan Fuster"

Una geografia imaginària: Mèxic i la narrativa catalana de l'exili
Carlos Guzmán Moncada

Premi Octubre de novel·la "Andròmina"

L'aprenentatge de la soledat
David Vilaseca

Premi Octubre de teatre

Lost persons area
Octavi Egea

Edicions 3i4 Sant Ferran, 12 46001 València